

ΜΟΧΣΙΝ ΧΑΜΙΝΤ

**ΕΞΟΔΟΣ
ΠΡΟΣ
ΔΥΣΜΑΣ**

Μετάφραση: Αύγουστος Κορτώ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ 2018 ΤΩΝ LOS ANGELES TIMES

ΦΙΝΑΛΙΣΤ ΓΙΑ ΤΟ MAN BOOKER 2017

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: EXIT WEST
Από τις Εκδόσεις Riverhead Books, Νέα Υόρκη 2017
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Έξοδος προς δυσμάς**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Mohsin Hamid
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αύγουστος Κορτώ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Moshin Hamid, 2017

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Danielle Skinner/Arcangel,
WIN-Initiative, Matilda Delves, Rosanne Olson/Getty Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2890-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2891-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΜΟΧΣΙΝ ΧΑΜΙΝΤ

**ΕΞΟΔΟΣ
ΠΡΟΣ
ΔΥΣΜΑΣ**

*Μετάφραση:
Αύγουστος Κορτώ*

Για τον Ναβέντ και τη Νασίμ

Σε μια πόλη ξέχειλη απ' τους πρόσφυγες αλλά ακόμα ως επί το πλείστον σε συνθήκες ειρήνης, ή τουλάχιστον όχι σε ανοιχτά εμπόλεμη κατάσταση, ένας νεαρός συνάντησε μια κοπέλα σ' ένα μάθημα και δεν της μίλησε. Για μέρες πολλές. Τον λέγαν Σαϊντ και τη λέγανε Νάντια, κι αυτός είχε γενειάδα, όχι κανονική γενειάδα, πιο πολύ μια επιμελώς συντηρημένη αξυρισιά, κι εκείνη ήταν πάντα ντυμένη απ' τα νύχια των ποδιών ως τη βάση της σφαγίτιδας με ένα ριχτό μαύρο φόρεμα. Τότε οι άνθρωποι εξακολουθούσαν να απολαμβάνουν μια σχετική ελευθερία στον ρουχισμό και στην κόμμωση, εντός κάποιων ορίων ασφαλώς, κι έτσι οι επιλογές αυτές σήμαιναν κάτι.

Ίσως φανεί παράξενο ότι σε πόλεις που παραπαίουν στο χείλος της αβύσσου νέοι άνθρωποι εξακολουθούν να πηγαίνουν σε μαθήματα –στην προκειμένη περίπτωση ένα βραδινό μάθημα για εταιρικές ταυτότητες και

επωνυμίες προϊόντων– μα αυτή είναι η φύση των πραγμάτων, στις πόλεις όσο και στη ζωή, διότι τη μια στιγμή τρέχουμε φουριόζοι στις δουλειές μας ως συνήθως και την επόμενη πεθαίνουμε, και το αενάως επικείμενο τέλος μας δεν παύει τη φευγαλέα μας αρχή και μέση μέχρι τη στιγμή που όντως την παύει.

Ο Σαΐντ πρόσεξε ότι η Νάντια είχε μια ελιά στον λαιμό, ένα μικρό καφετί ωοειδές σημαδάκι που καμιά φορά, σπάνια, αν και καμιά φορά συνέβαινε, σάλεψε με τον σφυγμό της.

Λίγο αφότου πρόσεξε την ελιά, ο Σαΐντ μίλησε στη Νάντια για πρώτη φορά. Η πόλη τους δεν είχε βιώσει ακόμα μείζονες συρράξεις και μάχες, μόνο μερικά περιστατικά πυροβολισμών και περιστασιακά καμιά βόμβα σε αμάξι, μιαν έκρηξη που ένιωθες στη θωρακική σου κοιλότητα σαν υποχητική δόνηση όπως αυτές που εκπέμπουν τα μεγάλα ηχεία στις συναυλίες, κι ο Σαΐντ κι η Νάντια είχαν μαζέψει τα βιβλία τους κι έφευγαν απ' το μάθημα.

Στη σκάλα γύρισε προς το μέρος της και είπε: «Άκου, θες να πιούμε έναν καφέ», κι έπειτα από μια μικρή σιωπή πρόσθεσε, για να μη δείξει μεγάλη οικειότητα, δεδομένης της συντηρητικής περιβολής της, «στην καφετέρια;»

Η Νάντια τον κοίταξε στα μάτια. «Δεν έχεις να πεις τη βραδινή σου προσευχή;» ρώτησε.

Ο Σαϊντ μόστραρε το πιο αξιαγάπητο χαμόγελό του. «Δεν τις λέω πάντα. Δυστυχώς».

Η έκφρασή της δεν άλλαξε.

Οπότε κι αυτός επέμεινε, γαντζωμένος στο χαμόγελό του με την ολοένα και μεγαλύτερη απόγνωση του καταδικασμένου αναρριχητή. «Νομίζω ότι είναι προσωπικό το θέμα. Ο καθένας μας έχει τον τρόπο του. Ή... τον τρόπο της. Κανείς δεν είναι τέλειος. Κι όπως και να 'χει...»

Εκείνη τον διέκοψε. «Δεν προσεύχομαι», είπε.

Συνέχισε να τον κοιτάζει θαρρετά.

Έπειτα είπε: «Ίσως κάποια άλλη φορά».

Την είδε να βγαίνει στο πάρκινγκ των μαθητών, κι εκεί, αντί να καλύψει το κεφάλι της με μια μαύρη μαντίλα, όπως περίμενε αυτός, φόρεσε ένα μαύρο κράνος μηχανής που ήταν κλειδωμένο σε μια κακοπαθημένη κατοστάρα μοτοσικλέτα ανώμαλου δρόμου, κατέβασε την προσωπίδα, καβάλησε τη μηχανή της και βάζοντας μπρος απομακρύνθηκε, ώσπου χάθηκε μ' ένα ελεγχόμενο μουγκρητό στο σκοτάδι που πύκνωνε.

Την επομένη, στη δουλειά, ο Σαϊντ διαπίστωσε ότι αδυνατούσε να πάψει να σκέφτεται τη Νάντια. Ο εργοδότης του Σαϊντ ήταν ένα πρακτορείο που ειδικεύοταν στην τοποθέτηση υπαίθριων διαφημίσεων. Είχαν διαφημιστικές πινακίδες απ' άκρη σ' άκρη της πόλης, νοί-

κιαζαν άλλες κι έκλειναν συμφωνίες για επιπλέον χώρο με γραμμές λεωφορείων, με γήπεδα και με ιδιοκτήτες ψηλών κτιρίων.

Το πρακτορείο καταλάμβανε και τους δύο ορόφους μιας ανακατασκευασμένης μονοκατοικίας κι είχε πάνω από δώδεκα υπαλλήλους. Ο Σαΐντ ήταν από τους νεότερους, αλλά το αφεντικό του τον συμπαθούσε και τον είχε επιφορτίσει με το καθήκον να ετοιμάσει μια ολοκληρωμένη προσφορά για μια τοπική σαπωνοποιία που έπρεπε να σταλεί με email πριν από τις πέντε. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, ο Σαΐντ προσπαθούσε να κάνει κάμποση διαδικτυακή έρευνα και να εξατομικεύει τις παρουσιάσεις του όσο περισσότερο γινόταν. «Δεν είναι ιστορία αν δεν έχει ακροατήριο», συνήθιζε να λέει το αφεντικό του, και για τον Σαΐντ αυτό σήμαινε ότι προσπαθούσε να δείξει στον πελάτη πως η εταιρεία του κατανοούσε στ' αλήθεια την επιχείρησή του και το προϊόν του, μπορούσε να μπει στο πετσί τους και να δει τα πράγματα απ' τη δική τους σκοπιά.

Αλλά σήμερα, παρόλο που η προσφορά ήταν σημαντική –κάθε προσφορά ήταν σημαντική: η οικονομία ήταν νωθρή εξαιτίας των αυξανόμενων ταραχών κι ένα απ' τα πρώτα έξοδα που οι πελάτες έδειχναν διατεθειμένοι να κόψουν ήταν η υπαίθρια διαφήμιση–, ο Σαΐντ δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί. Ένα μεγάλο δέντρο, ακλάδευτο κι αφρόντιστο, υψωνόταν απ' τον μι-

κροσκοπικό πίσω κήπο της μονοκατοικίας του πρακτορείου, εμποδίζοντας το φως του ήλιου κατά τέτοιο τρόπο που το γκαζόν του μικρού κήπου είχε καταντήσει κατά βάση μια χούφτα χώμα με μερικά αγριόχορτα, με κάμποσα πρωινά αποτσίγαρα σπαρμένα ανάμεσά τους, διότι το αφεντικό του είχε απαγορεύσει το κάπνισμα εντός του κτιρίου, και στην κορφή αυτού του δέντρου ο Σαϊντ είχε εντοπίσει με το βλέμμα ένα γεράκι που έφτιαχνε τη φωλιά του. Δούλευε ακούραστα. Καμιά φορά πετούσε στο ύψος των ματιών του, σχεδόν ασάλευτο στον άνεμο, κι έπειτα, με την πιο ανεπαίσθητη κίνηση ενός φτερού, ή ακόμα κι ανασηκώνοντας τα πούπουλα στην άκρη μιας φτερούγας, έπαιρνε κλίση.

Ο Σαϊντ σκεφτόταν τη Νάντια και παρατηρούσε το γεράκι.

Όταν εντέλει ξέμεινε από χρόνο, ετοίμασε βιαστικά την προσφορά, αντιγράφοντας κι επικολλώντας από άλλες που 'χε κάνει στο παρελθόν. Μόνο μερικές απ' τις εικόνες που επέλεξε είχαν κάποια συγκεκριμένη σχέση με σαπούνια. Πήγε ένα προσχέδιο της προσφοράς στο αφεντικό του και κρατήθηκε για να μη μορφάσει όταν την άφηνε στο γραφείο του.

Αλλά το αφεντικό του έδειχνε απασχολημένο και δεν το πρόσεξε. Ίσα που σημείωσε μερικές μικροαλλαγές στην εκτύπωση, την επέστρεψε στον Σαϊντ μ' ένα μελαγχολικό χαμόγελο και είπε: «Στείλ' την».

Κάτι στην έκφρασή του έκανε τον Σαϊντ να τον λυπηθεί. Μακάρι να 'χε κάνει καλύτερη δουλειά.

Την ώρα που το email του Σαϊντ κατέβαινε από έναν διακομιστή και το διάβαζε ο πελάτης του, πέρα μακριά στην Αυστραλία μια χλομή γυναίκα κοιμόταν μόνη της στο Σίδνεϊ, στη συνοικία του Σάρι Χιλς. Ο άντρας της έλειπε για δουλειές στο Περθ. Η γυναίκα φορούσε μόνο ένα μακρύ μπλουζάκι, δικό του, και μια βέρα. Ο κορμός της και το αριστερό της πόδι ήταν καλυμμένα από ένα σεντόνι ακόμα πιο ανοιχτόχρωμο απ' το δέρμα της· το δεξί της πόδι κι ο δεξιός γοφός της ήταν ξεσκεπάστα. Στον δεξιό της αστράγαλο, κουνιάζοντας στη λακκουβίτσα του αχιλλείου τένοντα, είχε ένα γαλάζιο τατουάζ που απεικόνιζε κάποιο μικροσκοπικό μυθικό πτηνό.

Το σπίτι της διέθετε συναγερμό, αλλά δεν τον είχε ενεργοποιήσει. Τον είχαν εγκαταστήσει οι προηγούμενοι ένοικοι, άλλοι άνθρωποι που αποκαλούσαν άλλοτε το μέρος αυτό σπιτικό τους, προτού το φαινόμενο που ήταν γνωστό ως *εξωραϊσμός* της γειτονιάς αποκτήσει τις τωρινές του διαστάσεις. Η κοιμισμένη γυναίκα έβαζε τον συναγερμό σποραδικά μονάχα, κατά κύριο λόγο όταν απουσίαζε ο άντρας της, αλλά απόψε τον είχε ξεχάσει. Το παράθυρο της κρεβατοκάμαράς της, τέσσερα μέτρα απ' το έδαφος, ήταν ανοιχτό, ίσα μια χαραμάδα.

Στο συρτάρι του κομοδίνου της βρισκόταν ένα μισογεμάτο κουτί αντισυλληπτικά, που είχε πάρει τελευταία φορά πριν από τρεις μήνες, όταν αυτή κι ο άντρας της προσπαθούσαν ακόμα να αποφύγουν να συλλάβουν, κι εκτός απ' τα χάπια μες στο συρτάρι είχε διαβατήρια, μπλοκ επιταγών, αποδείξεις, κέρματα, κλειδιά, ένα ζευγάρι χειροπέδες και μερικά κομμάτια τσίχλας με το περιτύλιγμά τους.

Η πόρτα της ντουλάπας της ήταν ανοιχτή. Η κάμαρά της ήταν λουσμένη στο φως του φορτιστή του υπολογιστή της και του ασύρματου ρούτερ, αλλά το άνοιγμα της πόρτας της ντουλάπας ήταν σκοτεινό, σκοτεινότερο κι απ' τη νύχτα, ένα ορθογώνιο απόλυτου μαύρου – η καρδιά του σκότους. Και μέσα απ' αυτό το σκότος ξεπρόβαλλε ένας άντρας.

Ήταν κι αυτός σκούρος, με μελαψό δέρμα και μαύρα, πυκνά μαλλιά. Συστράφηκε με κόπο, σφίγγοντας με τα χέρια τις δυο πλευρές της πόρτας σαν να τραβιόταν για να σηκωθεί κόντρα στη βαρύτητα ή κόντρα στο ρεύμα μιας θηριώδους παλίρροιας. Ο λαιμός του ακολούθησε το κεφάλι, με τους τένοντες τσιτωμένους, κι έπειτα βγήκε το στήθος του, με το ξεκούμπωτο, ιδρωμένο, γκρι-καφέ πουκάμισο. Άξαφνα σταμάτησε κάθε κοπιώδη του κίνηση. Κοίταξε γύρω το δωμάτιο. Κοίταξε την κοιμισμένη γυναίκα, την κλειστή πόρτα της κρεβατοκάμαρας, το ανοιχτό παράθυρο. Επιστράτευσε

πάλι τις δυνάμεις του, δίνοντας αγώνα για να περάσει απ' την πόρτα, μα βυθισμένος σε απελπιστική σιωπή, τη σιωπή ενός ανθρώπου που παλεύει σ' ένα στενοσόκακο, κατάχαμα, αργά τη νύχτα, να ελευθερωθεί από χέρια που σφίγγονται γύρω απ' τον λαιμό του. Μα δεν υπήρχαν χέρια που να σφίγγουν τον λαιμό του άντρα. Ήθελε απλώς και μόνο να μην ακουστεί.

Με μια τελευταία ώθηση, κατάφερε να περάσει, και τρέμοντας σωριάστηκε στο πάτωμα σαν νεογέννητο πουλάρι. Έμεινε ακίνητος να κείτεται, εξουθενωμένος. Πασχίζοντας να μην ακουστεί το λαχάνιασμά του. Σηκώθηκε.

Τα μάτια του σάλεuan πέρα δώθε φριχτά. Ναι: φριχτά. Ή ίσως όχι και τόσο φριχτά. Ίσως απλώς να κοιτούσαν ολόγυρά του, τη γυναίκα, το κρεβάτι, το δωμάτιο. Έχοντας μεγαλώσει στις συχνά επισφαλείς συνθήκες των παιδικών του χρόνων, είχε συναίσθηση της ευθραυστότητας του κορμιού του. Ήξερε πόσο εύκολο ήταν το να μετατρέψεις έναν άνθρωπο σε κρέας: το λάθος χτύπημα, ο λάθος πυροβολισμός, η λάθος στροφή μιας λεπίδας, ένα αμάξι που στρίβει, η παρουσία ενός μικροοργανισμού σε μια χειραψία, ένας βήχας. Είχε συναίσθηση του ότι ένα άτομο μόνο του είναι σχεδόν ένα τίποτα.

Η γυναίκα που κοιμόταν κοιμόταν μόνη. Αυτός που στεκόταν από πάνω της έστεκε μόνος. Η πόρτα της κρεβατοκάμαρας ήταν κλειστή. Το παράθυρο ήταν ανοιχτό.

Διάλεξε το παράθυρο. Πέρασε και βγήκε έξω μεμιάς, πέφτοντας αθόρυβα στον δρόμο που περνούσε από κάτω.

Όσο συνέβαινε αυτό το περιστατικό στην Αυστραλία, ο Σαϊντ ψώνιζε φρέσκο ψωμί για το δείπνο και κατευθύνονταν προς το σπίτι. Ήταν ένας ανεξάρτητος, ενήλικος άντρας, ανύπαντρος, με αξιοπρεπή δουλειά και καλή μόρφωση, κι όπως συνέβαινε την περίοδο εκείνη στην πόλη του με τους περισσότερους ανεξάρτητους, ενήλικους άντρες που ήταν ανύπαντροι κι είχαν αξιοπρεπείς δουλειές και καλή μόρφωση, έμενε με τους γονείς του.

Η μητέρα του Σαϊντ είχε τον επιβλητικό αέρα της δασκάλας, που ήταν η δουλειά της στο παρελθόν, κι ο πατέρας του είχε την αμυδρά χαμένη όψη του καθηγητή πανεπιστημίου, που εξακολουθούσε να είναι η δουλειά του – αν και με μειωμένο μισθό, διότι είχε περάσει την ηλικία συνταξιοδότησης και είχε αναγκαστεί να αναζητήσει εργασία ως επισκέπτης καθηγητής. Και οι δύο γονείς του Σαϊντ, πριν από μισή ζωή και βάλε, είχαν επιλέξει αξιοσέβαστα επαγγέλματα σε μια χώρα που θα κατέληγε να προδώσει και να ρίξει τους αξιοσέβαστους επαγγελματίες της. Την ασφάλεια και το κύρος τα παρείχαν μόνο άλλες, τελείως διαφορετικές ενασχολήσεις. Τον Σαϊντ τον είχαν αποκτήσει μεγάλοι, τόσο μεγάλοι που η μητέρα του νόμιζε ότι ο γιαι-

τρός της αστειευόταν όταν τη ρώτησε κατά πόσον πίστευε ότι ήταν έγκυος.

Το μικρό τους διαμέρισμα βρισκόταν σε ένα άλλοτε όμορφο κτίριο, με μια περίτεχνη αν και τώρα ετοιμόρροπη πρόσοψη, που χρονολογείτο απ' την εποχή της αποικιοκρατίας, σε μιαν άλλοτε ακριβή και νυν πολυσύχναστη κι εμπορική περιοχή της πόλης. Ήταν κομμάτι ενός πολύ μεγαλύτερου διαμερίσματος και περιλάμβανε τρία δωμάτια: δύο μικρά υπνοδωμάτια κι έναν τρίτο χώρο, που χρησιμοποιούσαν ως καθιστικό, τραπεζαρία, σαλόνι για μαζώξεις και για να βλέπουν τηλεόραση. Ο τρίτος αυτός χώρος ήταν επίσης μικρών διαστάσεων αλλά είχε μεγάλα παράθυρα κι ένα εύχρηστο αν και στενό μπαλκόνι, με θέα σ' ένα σοκάκι κι ευθεία στο βάθος σε μια λεωφόρο μ' ένα ξερό σιντριβάνι που κάποτε κελάρυζε κι άστραφτε στο φως του ήλιου. Ήταν το είδος της θέας που μπορεί να απαιτούσε αυξημένο ενοίκιο σε πιο εξευγενισμένες εποχές, μεγαλύτερης ευμάρειας, αλλά που θα ήταν λίαν ανεπιθύμητο σε καιρό συρράξεων, όταν θα βρισκόταν ευθέως στην πορεία των μεγάλων πολυβόλων και των πυραύλων καθώς οι πολεμιστές θα επελαύναν σ' αυτό το κομμάτι της πόλης: μια θέα σαν να κοιτάς μες στην κάννη μιας καραμπίνας. Το παν είναι η περιοχή, λένε οι μεσίτες. Η γεωγραφία είναι πεπρωμένο, αποκρίνονται οι ιστορικοί.

Ο πόλεμος σύντομα θα διάβρωνε την πρόσοψη του κτιρίου τους σαν να 'χε επιταχύνει τον ίδιο τον χρόνο, κάνοντας μέσα σε μία μέρα περισσότερη ζημιά απ' όση θα είχε υποστεί σε μία δεκαετία.

Όταν πρωτογνωρίστηκαν, οι γονείς του Σαϊντ είχαν την ίδια ηλικία που είχαν ο Σαϊντ κι η Νάντια τη μέρα της δικής τους πρώτης γνωριμίας. Το μεγαλύτερο ζευγάρι είχε παντρευτεί από έρωτα, κι ο γάμος τους ήταν ένας γάμος μεταξύ αγνώστων κι όχι ένα προξενιό που 'χαν κανονίσει οι δικοί τους, κάτι που στον κύκλο τους, αν κι όχι πρωτοφανές, ήταν και πάλι κάπως ασυνήθιστο.

Γνωρίστηκαν στο σινεμά, στο διάλειμμα μιας ταινίας για μια επινοητική πριγκίπισσα. Η μητέρα του Σαϊντ, απαρατήρητη, είδε τον πατέρα του να καπνίζει και της έκανε εντύπωση η ομοιότητά του με τον πρωταγωνιστή της ταινίας. Η ομοιότητα αυτή δεν ήταν εντελώς συμπτωματική: καίτοι συνεσταλμένος και πολύ διαβασμένος, ο πατέρας του Σαϊντ χτενιζόταν και ντυνόταν όπως οι δημοφιλείς αστέρες του σινεμά και οι τραγουδιστές της εποχής του, κάτι που έκαναν κι οι περισσότεροι φίλοι του. Αλλά η μυωπία του πατέρα του Σαϊντ, σε συνδυασμό με τον χαρακτήρα του, του έδινε μια έκφραση γνησίως ονειροπόλα, κι αυτό, εύλογα, είχε ως αποτέλεσμα να πιστέψει η μητέρα του Σαϊντ ότι ο

πατέρας του δεν έμοιαζε απλώς με τον ρόλο, αλλά τον ενσάρκωνε. Αποφάσισε να τον προσεγγίσει.

Στέκοντας μπροστά στον πατέρα του Σαΐντ, άρχισε να μιλά ζωηρά με μια φίλη, αδιαφορώντας για το αντικείμενο του πόθου της. Εκείνος την πρόσεξε. Την άκουσε. Επιστράτευσε το θάρρος να της μιλήσει. Κι αυτό –όπως άρεσε και στους δύο να λένε όταν αφηγούνταν την ιστορία της γνωριμίας τους τα κατοπινά χρόνια– ήταν όλο.

Κι οι δύο γονείς του Σαΐντ ήταν φανατικοί αναγνώστες και, με διαφορετικό τρόπο, επιρρεπείς σε διαλόγους για διάφορα ζητήματα, και συχνά τις πρώτες μέρες του ειδυλλίου τους συναντιόντουσαν στη ζούλα σε βιβλιοπωλεία. Αργότερα, μετά τον γάμο τους, θα περνούσαν ολόκληρα απογεύματα διαβάζοντας μαζί σε καφέ κι εστιατόρια, είτε, όταν ο καιρός ήταν ευνοϊκός, στο μπαλκόνι τους. Εκείνος κάπνιζε κι εκείνη έλεγε ότι δεν κάπνιζε, αλλά πολλές φορές, όταν η στάχτη του φαινομενικά ξεχασμένου του τσιγάρου μάκραινε υπερβολικά, εκείνη το έπαιρνε απ' τα δάχτυλά του, κόνταινε απαλά τη στάχτη στο τασάκι και τράβαγε μια βαθιά κι αλήτικη τζούρα προτού του το επιστρέψει με λεπτεπίλεπτες κινήσεις.

Το σινεμά όπου γνωρίστηκαν οι γονείς του Σαΐντ είχε κλείσει προ πολλού όταν ο γιος τους γνώρισε τη Νάντια, όπως και τα βιβλιοπωλεία όπου σύχναζαν και τα περισσότερα απ' τα πολυαγαπημένα τους εστιατόρια και καφέ. Αυτό δε σήμαινε ότι τα σινεμά και τα βι-

βλιοπωλεία, τα εστιατόρια και τα καφέ είχαν εξαφανιστεί απ' την πόλη, απλώς ότι πολλά που υπήρχαν στο παρελθόν είχαν κλείσει. Το σινεμά που θυμόντουσαν με τόση τρυφερότητα είχε αντικατασταθεί από ένα πολυκατάστημα που πουλούσε υπολογιστές και περιφερειακά. Το κτίριο είχε πάρει το όνομα του σινεμά το οποίο είχε διαδεχθεί: ο ιδιοκτήτης ήταν ο ίδιος, και το σινεμά είχε υπάρξει τόσο δημοφιλές που είχε γίνει συνώνυμο της περιοχής. Περνώντας απ' το πολυκατάστημα και βλέποντας το παλιό εκείνο όνομα στη νέα του φωτεινή επιγραφή, άλλοτε ο πατέρας του Σαϊντ κι άλλοτε η μητέρα του, θυμόντουσαν και χαμογελούσαν. Ή θυμόντουσαν και σώπαιναν.

Οι γονείς του Σαϊντ δεν έκαναν σεξ μέχρι την πρώτη νύχτα του γάμου τους. Εκ των δύο, η μητέρα του Σαϊντ ένωσε τη μεγαλύτερη δυσφορία με το σεξ, αλλά ήταν και η πιο πρόθυμη, κι έτσι επέμεινε να επαναληφθεί η πράξη δυο φορές ακόμα πριν από τα χαράματα. Για πολλά χρόνια, η ισορροπία τους παρέμεινε ίδια. Γενικά, εκείνη ήταν αχόρταγη στο κρεβάτι. Γενικά, εκείνος ήταν υποχρεωτικός. Ίσως επειδή –μέχρι τη σύλληψη του Σαϊντ, δύο δεκαετίες αργότερα– δεν έμενε έγκυος, και υπέθετε ως εκ τούτου ότι δεν μπορούσε να πιάσει παιδί, μπορούσε να απολαμβάνει το σεξ με παραίτηση, χω-

ρίς, ούτως ειπείν, να σκέφτεται τις συνέπειες ή τους περισπασμούς της ανατροφής ενός παιδιού. Στο μεταξύ, η στάση του, καθ' όλο το πρώτο μισό του γάμου τους, απέναντι στις εργώδεις ορμές της ήταν του ανθρώπου που εκπλήσσεται ευχάριστα. Εκείνη θεωρούσε ερωτικά τα μουστάκια και το να την παίρνουν από πίσω. Εκείνος τη θεωρούσε λάγνα και διεγερτική.

Μετά τη γέννηση του Σαϊντ, η συχνότητα με την οποία οι γονείς του έκαναν σεξ κάμφθηκε αισθητά, κι εξακολούθησε να φθίνει συν τω χρόνω. Η μήτρα άρχισε να προπίπτει, η στύση έγινε πιο ευάλωτη σε μεταπτώσεις. Στη διάρκεια αυτής της φάσης, ο πατέρας του Σαϊντ άρχισε να δέχεται, ή να παίρνει, όλο και συχνότερα, τον ρόλο αυτού που προσπαθούσε να κάνει το πρώτο βήμα στο σεξ. Η μητέρα του Σαϊντ αναρωτιόταν καμιά φορά κατά πόσον το έκανε αυτό από ειλικρινή πόθο ή από συνήθεια ή απλώς για την εγγύτητα της πράξης. Έβαζε τα δυνατά της να ανταποκρίνεται. Σε βάθος χρόνου εκείνος θα κατέληγε να βιώσει την άρνηση απ' το ίδιο του το σώμα τουλάχιστον τόσο όσο κι απ' το δικό της.

Τον τελευταίο χρόνο της ζωής που μοιράστηκαν οι δυο τους, τον χρόνο που ήδη μετρούσε μήνες όταν ο Σαϊντ γνώρισε τη Νάντια, έκαναν σεξ μόνο τρεις φορές. Όσες και την πρώτη νύχτα του γάμου τους. Αλλά ο πατέρας του είχε ακόμα μουστάκι, κατ' απαίτηση

της μητέρας του. Και ουδέποτε είχαν αλλάξει το κρεβάτι τους; το κεφαλάρι του με κάγκελα σαν της σκάλας, που σχεδόν απαιτούσαν να τα αδράξεις.

Στο δωμάτιο που η οικογένεια του Σαϊντ αποκαλούσε καθιστικό υπήρχε ένα τηλεσκόπιο, μαύρο και γυαλιστερό. Το είχε δωρίσει στον πατέρα του Σαϊντ ο δικός του πατέρας, κι αυτός το είχε χαρίσει με τη σειρά του στον Σαϊντ, μα, καθώς ο Σαϊντ έμενε ακόμα στο πατρικό του, αυτό σήμαινε πως το τηλεσκόπιο βρισκόταν στην ίδια θέση όπου έστεκε πάντα, στο τρίποδό του σε μια γωνία, κάτω από ένα περίτεχνο ιστιοφόρο που έπλεε μέσα σ' ένα γυάλινο μπουκάλι πάνω σ' ένα τριγωνικό ράφι.

Ο ουρανός της πόλης τους ήταν υπερβολικά μολυσμένος για να επιτρέψει ιδιαίτερες αστρονομικές παρατηρήσεις. Αλλά τις ξάστερες νύχτες έπειτα από ολόκληρη βροχή, ο πατέρας του Σαϊντ καμιά φορά έβγαζε το τηλεσκόπιο κι οι τρεις τους έπιναν πράσινο τσάι στο μπαλκόνι τους, απολαμβάνοντας το αεράκι, και κοιτούσαν εναλλάξ ουράνια σώματα που, συχνά, είχαν εκπέμψει το φως τους πολύ προτού γεννηθεί οποιοσδήποτε απ' τους τρεις θεατές – φως από άλλους αιώνες, που μόλις τώρα έφτανε στη Γη. Ο πατέρας του Σαϊντ χαρακτήριζε το φαινόμενο ταξίδι στον χρόνο.

Μιαν ορισμένη νύχτα, ωστόσο, και μάλιστα τη νύ-

χτα αφότου είχε πασχίσει να προετοιμάσει την προσφορά της εταιρείας του για τη σαπωνοποιία, ο Σαΐντ παρακολουθούσε αφηρημένα την πορεία μιας τροχιάς που διέτρεχε την κατωφέρεια του ορίζοντα. Στον φακό του έβλεπε παράθυρα και τοίχους και σκεπές, άλλοτε ακίνητα, άλλοτε κινούμενα με απίστευτη ταχύτητα.

«Νομίζω ότι χαζεύει κοπέλες», είπε ο πατέρας του Σαΐντ στη μητέρα του.

«Φρόνιμα, Σαΐντ», είπε η μητέρα του.

«Ε, γιος σου είναι».

«Εγώ ουδέποτε χρειάστηκα τηλεσκόπιο».

«Όχι, προτιμούσες την εκ του σύνεγγυς θέαση».

Ο Σαΐντ κούνησε το κεφάλι με αποδοκιμασία κι έστρεψε το τηλεσκόπιο προς τα πάνω.

«Βλέπω τον Άρη», είπε. Και όντως τον έβλεπε. Ο δεύτερος κοντινότερος πλανήτης, τα χαρακτηριστικά του θολά, το χρώμα του σαν το σούρουπο έπειτα από αμμοθύελλα.

Ο Σαΐντ ίσιωσε τους ώμους κι ύψωσε το κινητό του, κατευθύνοντας τον φακό του προς τους ουρανούς, και συμβουλευτήκε μια εφαρμογή που έδειχνε τα ονόματα των ουράνιων σωμάτων που αγνοούσε. Η εικόνα του Άρη στην εφαρμογή είχε περισσότερες λεπτομέρειες, αν και βέβαια ήταν ένας Άρης από άλλη χρονική στιγμή, ένας παρελθών Άρης, ακινητοποιημένος στη μνήμη απ' τον δημιουργό της εφαρμογής.

Κάπου μακριά οι τρεις τους άκουσαν τον ήχο αυτό-ματων πολυβόλων, κοφτές ριπές που δεν ήταν δυνατές κι ωστόσο έφταναν καθαρά στ' αυτιά τους. Κάθισαν λίγο ακόμα στο μπαλκόνι. Έπειτα η μητέρα του Σαϊντ πρότεινε να επιστρέψουν στο καθιστικό.

Όταν εντέλει ο Σαϊντ κι η Νάντια πήγαν μαζί για καφέ στην καφετέρια, κάτι που συνέβη την επόμενη βδομάδα, μετά το επόμενο μάθημά τους, ο Σαϊντ τη ρώτησε για το συντηρητικό της μαύρο φόρεμα, που έκρυβε σχεδόν όλο της το σώμα.

«Εφόσον δεν προσεύχεσαι», είπε, χαμηλώνοντας τη φωνή, «γιατί το φοράς;»

Κάθονταν σ' ένα τραπέζι για δύο δίπλα στο παράθυρο, με θέα το μπουτιλιάρισμα στον δρόμο που περνούσε από κάτω. Τα κινητά τους ήταν ακουμπισμένα ανάμεσά τους, με την οθόνη γυρισμένη προς τα κάτω, σαν τα όπλα δυο ντεσπεράντο σε διαπραγμάτευση.

Εκείνη χαμογέλασε. Ήπια μια γουλιά καφέ. Και μίλησε, με το κάτω μισό του προσώπου της κρυμμένο πίσω απ' το φλιτζάνι.

«Για να μην κάνουν οι άντρες μαλακίες μαζί μου», είπε.

Σε μια χώρα στο χείλος του εμφυλίου, συναντιούνται δυο νέοι άνθρωποι. Η ατίθαση, μαχητική Νάντια και ο ευγενικός, εσωστρεφής Σαϊντ επιχειρούν το αδιανόπτο: να ερωτευτούν, καθώς η πόλη τους παραδίδεται σιγά σιγά στη βία και οι γνώριμοι δρόμοι μετατρέπονται σε πεδίο μάχης. Όσο η κατάσταση χειροτερεύει, αρχίζουν ν' ακούν φήμες για κάποιες πόρτες – πόρτες που μπορούν στη στιγμή να σε μεταφέρουν μακριά αν έχεις να πληρώσεις το αντίτιμο. Η Νάντια και ο Σαϊντ συνειδητοποιούν πως δεν έχουν άλλη επιλογή από το ν' αφήσουν την πατρίδα τους, περνώντας από μια τέτοια πόρτα.

Αυτή είναι η ιστορία τους, καθώς αναζητούν μια καινούργια ζωή σ' έναν άγνωστο και αβέβαιο κόσμο, προσπαθώντας να μη χάσουν ο ένας τον άλλον, να μη χάσουν το παρελθόν τους και τον ίδιο τους τον εαυτό. Είναι μια ιστορία αγάπης, αλλά και μια ιστορία για τον κόσμο που αλλάζει, για το πώς ζούμε σήμερα και πώς ίσως θα ζούμε αύριο, τόσο οδυνηρά επίκαιρη και μαζί τόσο αληθινά διαχρονική...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 20820

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ